

Hösfärgerna kommer.... (Bild: Göran Larsson ©)

Stockholm den 12 september 2024

Kära vänner!

Ännu en sommar har passerat, och det är väl inte bara jag som ser tillbaka på den med såväl tacksamhet som visst vemod över att blomstren åter börjar vissna och påminna om hur fort alltsammans gick. Själv ser jag med särskild glädje tillbaka på sommarkursen på Helsjöns folkhögskola som bjöd på svensk sommar när den är som vackrast och en rik gemenskap kring temat "Judiska och kristna Messiasförväntningar". Åter bekräftades bibelordets märkliga förmåga att förena och förnya människor av olika åldrar och tros-traditioner – i år var vi närmare 70 deltagare från Skåne till Västerbotten.

Innan vi blickar framåt mot hösten, vill jag gärna berätta en glädjande nyhet om något som äger rum just nu när jag skriver denna hälsning. Det är en händelse som särskilt berör vårt arbete för fördjupade relationer mellan judar och kristna och den historiska och teologiska fördjupning som den relationen direkt och indirekt syftar till.

Det är inte så ofta som två angelägna böcker i detta ämne publiceras samtidigt på svenska. Båda förtjänar en utförlig presentation. Författaren till den första är välkänd bland läsarna av detta nyhetsbrev – stiftelsens vice ordförande, **Jesper Svartvik**, präst, forskare och författare, som under trettiofem år har varit en brobyggare mellan judar och kristna.

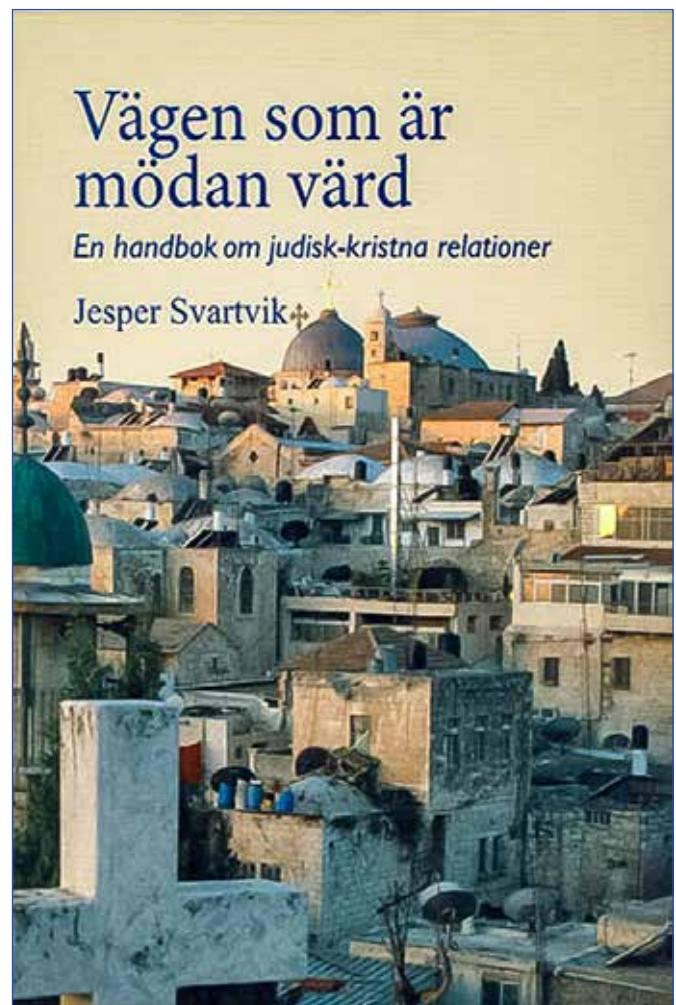
Den redan långa raden av böcker som han berikat oss med har nu utökats med ännu en titel: ***Vägen som är mödan värd. En handbok i judisk-kristna relationer*** (Proprius, 2024, 288 sidor).

Baksidestexten ger en bra karakteristik av boken: ”Kristendomen började som en inomjudisk rörelse – och ändå rymmer kyrkohistorien otaliga exempel på förakt för det judiska folket. Denna bok beskriver inte bara den smärtsamma historien – den visar även vägar framåt för alla dem som vill tala med kunskap om och respekt för den judiska traditionen.”

Jag vill också understryka ordet ”handbok” i boks titeln. Det är en förträfflig varudeklaration, inte därför att boken skulle sakna djup, men därför att den innehåller de viktigaste aspekterna att känna till för var och en som vill förstå vad det är som gör relationen mellan judar och kristna så betydelsefull och speciell både i historien och idag. Rubrikerna på bokens tre huvudkapitel sammanfattar mycket av det centrala innehållet:

1. *En vandring genom historien:*
Sju stationer på vägen;
2. *Teologisk reflektion:*
En studie av sju kristologier;
3. *Att läsa Bibeln på nytt (sätt):*
Sju nytestamentliga texter.

I tre gånger sju punkter summerar Jesper först kyrkohistorien utifrån de judisk-kristna relationerna. Därmed ger han en nödvändig bakgrund för att teologiskt belysa *den kristna bekännelsen* i mötet mellan judar och kristna. Kristologin är oumbärlig för den kristna tron, alltså vad den kristna bekännelsen av Jesus Kristus innebär. Men en fråga som mera sällan ställs är hur den hänger samman med den judiska Messiastron – och i så fall på vilket sätt? För det tredje diskuterar han tolkningen av *sju nytestamentliga texter* som alldeles särskilt format kristen förståelse – eller snarare förförståelse – av judar och judendom. Dessa tillämpningsövningar i nytestamentlig texttolkning i ljuset av dess judiska kontext blir säkert en ögonöppnare

för många. – Eller är det verkligen alldeles klart vad exempelvis det gamla och det nya syftar på i slutet av Lukas 5 eller i Hebréerbrevet?

Sist men inte minst finns rikliga hänvisningar till källor och litteratur, som bildar något av ett minimibibliotek i judisk och kristen tro och tradition. Därmed blir denna handbok även en bok att växa med för dem som vill tränga ännu djupare. Här vill jag särskilt betona att denna teologiskt rikhaltiga bok inte bara är skriven för teologer och förkunnare. Med sedvanlig pedagogisk skicklighet och pastoral omsorg har Jesper nått en mycket vid läsekrets, vilket inte är förvånande eftersom han alltid skriver med tanke på att det ska vara begripligt och berikande för alla som oavsett bakgrund är intresserade. Denna rikhaltiga bok utgör i detta avseende inget undantag.

Den kan beställas på Bokus, där den kostar 279 kr och skickas ut fraktfritt; klicka på följande länk:

<https://www.bokus.com/bok/9789171189851/vagen-som-ar-modan-var-d-hand-bok-om-judisk-kristna-relationer/>

Jag vill också nämna att Jesper kommer att ha en bokpresentation **den 12 november kl. 19.00** på Sjalagårdsgatan 13 i Stockholm.

Nästa bok är skriven av **Leif Carlsson**, teol. dr, lektor i religionsvetenskap vid högskolan i Jönköping och pastor i Equmeniakyrkan. Även han har berört relationen mellan judar och kristna i historien i sina böcker – framför allt i boken **”Det förkastade judefolket”: Synen på judar och judendom i svenska skolläromedel** (Sekel, 2013). Den nyutkomna boken har ett liknande tema: **”Fiender till hela mänskligheten”: Judefientliga bibeltexter och tolkningar** (Universus Press, 2024, 178 sidor). Förlaget presenterar boken på följande sätt:

Antisemitismen växer återigen i världen, och dess historia har mycket djupa rötter. I denna bok utforskas hur judarna blev kristendomens fiender och varför de tidigt pekades ut av kyrkan och fortfarande anklagas för ”Guds död”. Författaren identifierar och analyserar ett antal judekritiska bibelställen utifrån den historiska kontexten de skrevs i.

Titeln på boken är hämtad från Första Thessalonikerbrevet 2:15: ”Judarna dödade herren Jesus liksom de dödade profeterna, och oss har de förföljt. De trotsar Gud och är fiender till hela mänskligheten.”

Med exempel från två kyrkofäder och ett modernt svenskt perspektiv, påvisas ett mönster av judefientlighet som gör sig gällande än idag. I tider av tilltagande antisemitism är detta en viktig insikt att ha för att motverka denna farliga utveckling. Boken presenterar även en möjlig väg bort från den judefientlighet som fortfarande förekommer inom kyrkan. Denna bok är ett måste för alla som vill förstå antisemitismens rötter och hitta sätt att bekämpa den.

Tematiskt är dessa båda böcker nära besläktade. Men ämnet är så stort och angeläget att de trots alla likheter belyser det ur olika perspektiv och med varierande tyngdpunkter. Boken kan beställas på Bokus, där den kostar 269 kr och skickas ut fraktfritt; klicka på följande länk:

<https://www.bokus.com/bok/9789187439841/fiender-till-hela-mansklighet-en-judefientliga-bibeltexter-och-tolkningar/>

Söndagen **den 13 oktober** kommer Leif Carlsson att predika i gudstjänsten i Andreasförsamlingen Fjällstugan, Sommarhemsgatan 7 i Jönköping kl. 10, och i samband med kyrkkaffet presenterar han sin bok.

Nu till några andra kungörelser inför hösten. Då vill jag först påminna om de judiska högtiderna med datum och de viktigaste textläsningarna. Eftersom dagen i Bibeln börjar kvällen före, syftar datum på den kväll då högtiden går in:

Rosh Hashana, Nyåret: 2–4 oktober. 1 Mos 21–22; 4 Mos 29:1–6; 1 Samuel 1:1–2:10; Jeremia 31:1–19.

Jom Kippur, Försoningsdagen: 11–12 oktober. 3 Mos 16, 18; 4 Mos 29:7–11; Jesaja 57:14–58:14; Jona; Mika 7:18–20.

Sukkot, Lövhuddohögtiden: 16–23 oktober. 2 Mos 33:12–34:26; 3 Mos 22:26–23:44; 4 Mos 29:12–38; 1 Kung 8:2–21; Hesekiel 38:18–39:16; Sakarja 14; Predikaren.

Simchat Tora: 24–25 oktober.

Min bok **Tid för Gud: Judiska och kristna perspektiv på de judiska högtiderna** kan användas som en guidebok.

Den kostar 120 kr + porto och kan beställas direkt av mig.

- **Rötter och Liv – OBS!**

Vi har i tidigare nyhetsbrev presenterat projektet ”Rötter och liv” med syftet att skapa medvetenhet om hur viktig relationen mellan judar och kristna är. Detta är tredje året som Söndagen före domsöndagen – i år den 17 november – ägnas åt Rötter och Liv. Vi har märkt att många är lite osäkra på hur detta kan göras. Därför ordnas under Sveriges Kristna Råds (SKR) värdskap en ”digital informations- och inspirationsträff” på **tisdag i nästa vecka, den 17 september, kl. 15.00**. Så här skriver SKR i inbjudan:

Årets tema är "Att följa Jesus in i synagogan". Rötter och Liv hjälper oss att bättre se Jesus i den miljö som var hans. Och att upptäcka vår släktskap med den... Nu vill vi inspirera fler kristna – grupper, församlingar och enskilda initiativtagare – att uppmärksamma dagen i sina lokala sammanhang. Därför bjuder vi in till en informations- och inspirationsträff online.

Länk till träffen skickas ut till din angivna mejladress i god tid innan webinarret startar.

Jag kommer själv att vara med, men detaljprogrammet är ännu inte klart. Alla är välkomna att delta. Men ni måste anmäla er innan, så att ni får länken till mötet. Du anmäler dig genom att klicka på denna länk:

<https://www.skr.org/valkommen-till-digital-informations-och-inspirationstraff-om-sve-riges-kristna-rads-satsning-rot-ter-och-liv/>

- **Bud-bärare: Om de tio buden**

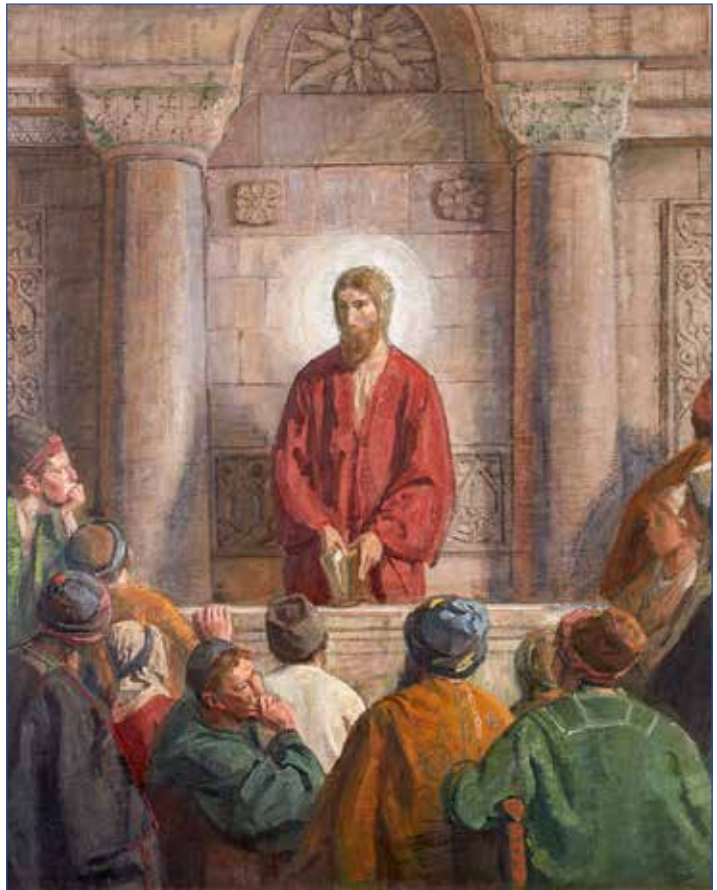
De tio budorden tillhör de mest kända texterna i Bibeln. Men där förkommer inte uttryck som "de tio buden" eller "lagtavlorna" utan i stället "de tio orden", "förbundstavlor" och "vittnesbördets tavlor". Varför? Vad säger det om deras innebörd och betydelse? Under sex måndagsträffar kommer vi att utforska hur buden tolkats, tillämpats och burits vidare i såväl judisk som kristen tradition. Mötena äger rum **kl. 13–14:30 måndagar, den 23, 30 september samt 7, 14, 21 och 28 oktober** i Viksjö kyrka, Järfälla församling. Adress; Agrargränd 2, Viksjö.

- **På upptäcktsfärd i det "Gemensamma Testamentet" och i "Gränslandet"**

Detta är temat för mitt föredrag om Bibeln i mötet mellan judar och kristna med anknytning till utställningen "Gränsland" och i närvaro av konstnären Lena Forsberg. Mötet äger rum torsdagen **den 6 november kl. 18.30** i Gyllenfors kapell, Åsbjörnsgatan 21, Gislaved.

Jag vill påminna om att eventuella program under hösten kommer att annonseras under rubriken **Kommande händelser** på vår hemsida.

Jesus predikar i synagogan i Nasaret.

Målning av Joakim Skovgaard - davidmus.dk, Public Domain,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=127168620>

Till sist får jag önska er en god fortsättning på sensommaren och det allra bästa inför hösten!

Med varm hälsning

Er tillgivne

Göran

Vassbosjön, Ljungskile. (Bild: Björn Tellow ©)

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer

Adress i Sverige: Sommarvägen 1, 177 61 Järfälla; tel. 0730949504

E-postadress: [**goran.larsson@judiskkristnarelationer.se**](mailto:goran.larsson@judiskkristnarelationer.se)

Hemsida: [**https://www.judiskkristnarelationer.se**](https://www.judiskkristnarelationer.se)

PlusGiro: 195 85 45-4; Bankgiro: 5374-4249

Swish: 1230 872 424

Vi upprepar funderingarna från webmaster ang. mejladresser.

Det kan fortfarande finnas kvar en del ogiltiga mejladresser i vår databas. Ogiltiga, därför att de operatörer som hanterat dessa lagt ner mejlservrar. Då skickar vi ut meddelanden i tomma intet. När vi upptäcker att adresserna inte fungerar tar vi bort dem.

Har man lagt in sin arbetsadress är det ofta så att arbetsgivarens domän är spärrad för massutskick, alltså "studsar" dessa adresser tillbaka och når aldrig mottagaren. Även här är ett extra mejlkonto enl ovan att rekommendera.

Det är därför nödvändigt att prenumerera igen med en ny mejladress. Google Mail, Microsoft Outlook med flera operatörer har gratismejl man kan använda. De flesta gratiskontona fungerar, men det finns tyvärr undantag här också.

Några domäner som antingen upphört, eller har svårigheter att acceptera massutskick är (Bara exempel - det finns fler):

- tele2.se
- swipnet.se
- yahoo.se och yahoo.com
- svenskakyrkan.se
- officiella mejlkonton som t.ex. hos kommuner och regioner
- större företags och organisationers mejlkonton
- det finns även funderingar på att lägga ner telia.com
- ... det finns fler

Så detta är bara en liten fingervisning om svårigheterna med att få ut våra rundbrev till alla som prenumererat. Så ska man vara tämligen säker på att få utskicket är nog alternativet att använda sig av något privat konto och inte ovan nämnda.

Webmaster